INSON QADRINI YUKSALTIRISH VA ERKIN FUQAROLIK JAMIYATINI YANADA REVOJLANTIRISH ORQALI XALQPARVAR DAVLAT BARPO ETISH.

Xolmurzayeva Adiba Muzaffar qizi

Termiz davlat pedagogika institute 1- kurs magistranti

Annotatsiya

Mazkur maqolada inson qadrini yuksaltirish, fuqarolarning huquq va erkinliklarini ta’minlash hamda erkin fuqarolik jamiyatini rivojlantirish orqali xalqparvar davlat barpo etish masalalari yoritilgan. Shuningdek, Yangi O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan demokratik islohotlar, davlat boshqaruvida ochiqlik va shaffoflikni ta’minlash, mahalla institutining o‘rni hamda inson manfaatlarini ustuvor qo‘yishga qaratilgan siyosat tahlil qilingan. Maqolada Taraqqiyot strategiyasining asosiy yo‘nalishlari va ularning jamiyat taraqqiyotidagi ahamiyati haqida fikr yuritiladi.

Kalit so‘zlar: inson qadri, xalqparvar davlat, fuqarolik jamiyati, demokratik islohotlar, inson huquqlari, Taraqqiyot strategiyasi, Yangi O‘zbekiston, ochiqlik va shaffoflik, mahalla, huquqiy davlat barpo etish g’oyasini rivojlantirish.

Аннотация

В данной статье рассматриваются вопросы повышения человеческого достоинства, обеспечения прав и свобод граждан, а также построения народного государства посредством дальнейшего развития гражданского общества. Также анализируются демократические реформы, проводимые в Новом Узбекистане, обеспечение открытости и прозрачности государственного управления, роль института махалли и политика, направленная на приоритет интересов человека. В статье освещаются основные направления Стратегии развития и их значение для прогресса общества.

Ключевые слова: человеческое достоинство, народное государство,

гражданское общество, демократические реформы, права человека, Стратегия развития, Новый Узбекистан, открытость и прозрачность, махалля, правовое государство.

Abstract

This article discusses the issues of enhancing human dignity, ensuring citizens' rights and freedoms, and building a people-oriented state through the further development of civil society. It also analyzes the democratic reforms being implemented in New Uzbekistan, the provision of openness and transparency in public administration, the role of the mahalla institution, and policies aimed at prioritizing human interests. The article highlights the main directions of the Development Strategy and their importance in the progress of society.
Keywords: human dignity, people-oriented state, civil society, democratic reforms, human rights, Development Strategy, New Uzbekistan, openness and transparency, mahalla, rule of law.

Kirish

XXI asrda dunyo davlatlari taraqqiyotining asosiy mezonlaridan biri inson manfaatlarini ta'minlash, fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish hamda jamiyatda ijtimoiy adolatni qaror toptirish bilan belgilanmoqda. Chunki har qanday demokratik davlatning kuchi, avvalo, inson qadri va xalq farovonligiga bo‘lgan munosabat bilan o‘lchanadi. Shu sababli bugungi globallashuv va tezkor taraqqiyot davrida inson manfaatlarini himoya qilish, fuqarolarning davlat boshqaruvidagi ishtirokini kengaytirish hamda erkin fuqarolik jamiyatini shakllantirish dolzarb masalaga aylandi. O‘zbekiston Respublikasida ham mustaqillik yillaridan boshlab demokratik huquqiy davlat va kuchli fuqarolik jamiyatini qurishga alohida e'tibor qaratildi. Ayniqsa, keyingi yillarda mamlakatimizda amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli islohotlar markazida inson qadri va xalq manfaatlari turibdi. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tomonidan ilgari surilgan "Inson qadri uchun" tamoyili davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishiga aylandi. Mazkur tamoyil asosida davlat organlari faoliyatini xalq

manfaatlariga xizmat qildirish, aholining muammolarini o‘z vaqtida hal etish hamda fuqarolar bilan ochiq muloqotni yo‘lga qo‘yish bo‘yicha muhim islohotlar amalga oshirilmoqda. Bugungi Yangi O‘zbekiston taraqqiyot bosqichida inson qadrini yuksaltirish masalasi nafaqat siyosiy, balki ijtimoiy, iqtisodiy va ma’naviy taraqqiyotning ham muhim omiliga aylandi. Inson manfaatlarini himoya qilish, aholining turmush darajasini oshirish, ta’lim va sog‘liqni saqlash tizimini rivojlantirish, yoshlarni qo‘llab-quvvatlash, xotin-qizlarning huquq va manfaatlarini ta’minlash bo‘yicha keng ko‘lamli ishlar amalga oshirilmoqda. Shuningdek, erkin fuqarolik jamiyatini rivojlantirish ham Yangi O‘zbekistonning asosiy maqsadlaridan biri hisoblanadi. Fuqarolik jamiyati davlat va jamiyat o‘rtasidagi o‘zaro hamkorlikni mustahkamlab, fuqarolarning siyosiy va ijtimoiy faolligini oshirishga xizmat qiladi. Bugungi kunda mamlakatimizda nodavlat notijorat tashkilotlari, ommaviy axborot vositalari, mahalla institutlari hamda jamoatchilik nazoratining o‘rni tobora ortib bormoqda. Bu esa demokratik jamiyat barpo etishda muhim omil hisoblanadi. 2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Taraqqiyot strategiyasida ham inson qadrini ulug‘lash, erkin fuqarolik jamiyatini rivojlantirish va xalqparvar davlat barpo etish ustuvor vazifa sifatida belgilangan. Strategiyada aholining farovon hayotini ta’minlash, kambag‘allikni qisqartirish, sud-huquq tizimini takomillashtirish, korrupsiyaga qarshi kurashish hamda davlat boshqaruvida ochiqlik va shaffoflikni kuchaytirish kabi muhim yo‘nalishlar belgilab berilgan. Shu bois inson qadrini yuksaltirish va fuqarolik jamiyatini rivojlantirish masalasi bugungi kunda nafaqat davlat siyosatining muhim yo‘nalishi, balki jamiyat taraqqiyoti va xalq farovonligini ta’minlovchi asosiy omillardan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Inson qadrini yuksaltirish — Yangi O‘zbekiston siyosatining ustuvor tamoyili

Inson qadri tushunchasi insonning sha’ni, qadr-qimmati, huquq va erkinliklarini hurmat qilish hamda uni oliy qadriyat sifatida e’tirof etishni anglatadi. Demokratik jamiyatda inson manfaatlari davlat manfaatlaridan ustun qo‘yiladi. Shu sababli

Yangi O‘zbekistonda amalga oshirilayotgan barcha islohotlarning markazida inson qadri turibdi. So‘nggi yillarda davlat organlari faoliyatini xalq manfaatlariga xizmat qildirish maqsadida muhim o‘zgarishlar amalga oshirildi. Xususan, Prezidentning virtual va xalq qabulxonalari tashkil etilib, fuqarolarning murojaatlarini tezkor ko‘rib chiqish tizimi yaratildi. Bu esa xalq bilan davlat o‘rtasidagi ishonchni mustahkamlashga xizmat qildi. Inson qadrini yuksaltirishning muhim yo‘nalishlaridan biri aholining ijtimoiy himoyasini kuchaytirish hisoblanadi. Aholining ehtiyojmand qatlamlarini qo‘llab-quvvatlash, kam ta’minlangan oilalarga moddiy yordam ko‘rsatish, nogironligi bo‘lgan shaxslarning huquqlarini himoya qilish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ayniqsa, “Temir daftar”, “Ayollar daftari” va “Yoshlar daftari” tizimlarining joriy etilishi aholining muammolarini manzilli hal etishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ta’lim sohasidagi islohotlar ham inson manfaatlarini ta’minlashga qaratilgan. So‘nggi yillarda maktabgacha ta’lim qamrovi kengaydi, yangi maktablar va oliy ta’lim muassasalari tashkil etildi. Xorijiy universitetlarning filiallari ochilib, yoshlarning zamonaviy bilim olishi uchun keng imkoniyatlar yaratildi. Bundan tashqari, yoshlarni chet tillari va zamonaviy kasblarga o‘qitishga alohida e’tibor qaratilmoqda. Sog‘liqni saqlash tizimida ham keng islohotlar amalga oshirilmoqda. Aholiga sifatli tibbiy xizmat ko‘rsatish maqsadida zamonaviy shifoxonalar qurilib, tibbiyot muassasalari yangi texnologiyalar bilan jihozlanmoqda. Ayniqsa, qishloq joylarda tibbiy xizmat sifatini oshirish, onalar va bolalar salomatligini himoya qilish davlat siyosatining muhim yo‘nalishiga aylandi. Bundan tashqari, inson huquqlarini himoya qilish tizimi ham takomillashtirilmoqda. Fuqarolarning so‘z erkinligi, vijdon erkinligi va daxlsizlik huquqlarini ta’minlash bo‘yicha muhim qonunlar qabul qilindi. Sud-huquq tizimidagi islohotlar natijasida inson huquqlarini himoya qilish mexanizmlari yanada kuchaytirildi.

Erkin fuqarolik jamiyatini rivojlantirish — demokratik taraqqiyotning muhim omili Fuqarolik jamiyati demokratik davlatning muhim belgilaridan biri

hisoblanadi. Fuqarolik jamiyati rivojlangan mamlakatlarda fuqarolar davlat boshqaruvida faol ishtirok etadi, jamoatchilik nazorati kuchli bo‘ladi va inson huquqlari yuqori darajada himoya qilinadi. O‘zbekistonda ham fuqarolik jamiyatini rivojlantirishga alohida e’tibor qaratilmoqda. Nodavlat notijorat tashkilotlari faoliyatini qo‘llab-quvvatlash, ommaviy axborot vositalari erkinligini ta’minlash hamda jamoatchilik nazoratini kuchaytirish bo‘yicha qator islohotlar amalga oshirilmoqda. Mahalla instituti fuqarolik jamiyatining muhim bo‘g‘ini sifatida jamiyat hayotida katta o‘rin tutadi. Mahalla orqali aholining muammolari o‘rganiladi, yoshlar tarbiyasi, oilalarni qo‘llab-quvvatlash, ijtimoiy himoyaga muhtoj fuqarolarga yordam ko‘rsatish ishlari amalga oshiriladi. So‘nggi yillarda mahallalarning vakolatlari kengaytirilib, ularning davlat va jamiyat boshqaruvidagi o‘rni yanada mustahkamlandi. Fuqarolik jamiyatini rivojlantirishda ommaviy axborot vositalari va internetning o‘rni ham katta ahamiyatga ega. Bugungi kunda jurnalistlar va blogerlar tomonidan jamiyatdagi muammolar keng yoritilmoqda. Bu esa davlat organlari faoliyatining ochiqligi va shaffofligini ta’minlashga xizmat qilmoqda. Shuningdek, fuqarolarning ijtimoiy-siyosiy faolligi ortib borayotgani ham demokratik jamiyat rivojlanayotganidan dalolat beradi. Saylov tizimidagi islohotlar ham fuqarolik jamiyatini rivojlantirishda muhim rol o‘ynamoqda. Fuqarolarning saylovlarda faol ishtiroki, siyosiy partiyalar faoliyatining takomillashuvi hamda jamoatchilik nazoratining kuchayishi demokratik tamoyillarning mustahkamlanishiga xizmat qilmoqda.

Xalqparvar davlat barpo etish — Yangi O‘zbekiston taraqqiyotining asosiy maqsadi Xalqparvar davlat — bu avvalo inson manfaatlarini himoya qiluvchi, fuqarolarning farovon hayoti uchun xizmat qiluvchi davlatdir. Bunday davlatda adolat, qonun ustuvorligi, inson huquqlarini himoya qilish va ijtimoiy tenglik asosiy tamoyillar hisoblanadi. Bugungi kunda O‘zbekistonda xalqparvar davlat barpo etish yo‘lida keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xususan, sud-huquq tizimida amalga oshirilayotgan o‘zgarishlar fuqarolarning qonuniy manfaatlarini himoya qilishga qaratilgan. Sudlarning mustaqilligini ta’minlash,

advokatura tizimini rivojlantirish va korrupsiyaga qarshi kurashish bo‘yicha muhim chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Davlat xizmatlarini raqamlashtirish ham xalqparvar davlatning muhim ko‘rinishlaridan biridir. Elektron hukumat tizimining joriy etilishi natijasida aholiga davlat xizmatlari ko‘rsatish sifati yaxshilanib, byurokratik to‘siqlar kamaymoqda. Bu esa fuqarolarning vaqt va mablag‘ini tejashga xizmat qilmoqda. Yoshlar va xotin-qizlarni qo‘llab-quvvatlash siyosati ham davlatning xalqparvarlik mohiyatini namoyon etadi. Yoshlarning ta’lim olishi, kasb-hunar egallashi va tadbirkorlik faoliyati bilan shug‘ullanishi uchun keng imkoniyatlar yaratildi. Xotin-qizlarning jamiyatdagi o‘rnini mustahkamlash, ularning huquqlarini himoya qilish va bandligini таъминlash masalalariga ham katta e’tibor qaratilmoqda. Davlat va xalq o‘rtasidagi ochiq muloqotning yo‘lga qo‘yilgani ham xalqparvar davlatning muhim belgilaridan biridir. Fuqarolarning murojaatlarini o‘z vaqtida ko‘rib chiqish, ularning muammolarini hal etish hamda xalq fikrini inobatga olish davlat boshqaruvida muhim tamoyilga aylanmoqda. Bu esa jamiyatda ishonch, adolat va barqarorlikni ta’minlashga xizmat qilmoqda.

Biroq bu yo‘nalishda ayrim muammo va kamchiliklar ham mavjud. Ayrim hududlarda byurokratik to‘siqlar hamon saqlanib qolmoqda. Fuqarolarning murojaatlarini ko‘rib chiqishda sustkashlik holatlari uchrab turadi. Ba’zi davlat organlarida ochiqlik va shaffoflik talab darajasida emas. Korrupsiya holatlari jamiyat rivojiga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda. Qishloq hududlarida ta’lim va tibbiyot sifati o‘rtasidagi tafovutlar ham mavjud muammolardan biri hisoblanadi. Fuqarolik jamiyati institutlarining faoliyati ayrim hollarda yetarli darajada samarali emas. Nodavlat notijorat tashkilotlarining moddiy va tashkiliy imkoniyatlari cheklanganligi ularning faoliyatiga ta’sir qilmoqda. Aholining siyosiy va huquqiy madaniyatini yanada oshirish zarurati ham dolzarb masalalardan biri bo‘lib qolmoqda.

Xulosa qilib aytganda, inson qadrini yuksaltirish va erkin fuqarolik jamiyatini rivojlantirish orqali xalqparvar davlat barpo etish Yangi O‘zbekiston

taraqqiyotining muhim yo‘nalishi hisoblanadi. Bu boradagi islohotlarni izchil davom ettirish, mavjud kamchiliklarni bartaraf etish, qonun ustuvorligini ta’minlash va fuqarolik jamiyati institutlarini qo‘llab-quvvatlash mamlakatning demokratik rivojlanishi va xalq farovonligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO;YXATI:

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2023.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2021.
3.Mirziyoyev Sh.M. Inson qadri ulug‘, uning manfaatlari oliy darajada e’zozlanadi. –Toshkent:“Ma’naviyat”-2022.
4. O‘zbekiston – 2030 strategiyasi. – Toshkent: “Strategiya” markazi nashri, 2023.
5. “Jamoatchilik nazorati to‘g‘risida”gi Qonun. O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlarito‘plami,-2021.
6. “Nodavlat notijorat tashkilotlar faoliyatini qo‘llab-quvvatlash to‘g‘risida”gi Qonun.-Toshkent,2020.
7. “Korrupsiyaga qarshi kurash to‘g‘risida”gi Qonun. – Toshkent, 2017.
8. Xalqaro Valyuta Jamg‘armasi (IMF) hisobotlari.
9.Jahon banki. Uzbekistan Economic Update.–2023–2024.
10. Karimov A. Davlat boshqaruvi va fuqarolik jamiyati nazariyasi. – Toshkent: TDYUnashri2020.
11. Sattorov N. Fuqarolik jamiyati institutlari rivoji: nazariya va amaliyot. – Samarqand:SamDCHTI,-2021.
12. Alimov R. Ochiq jamiyat va demokratik islohotlar. – Toshkent: “Ilm ziyo”, 2022.
13. Asadov A., G‘ulomov B. Ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar va ularning samaradorligi. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2021.

14. UNDP Uzbekistan Report. Human Development and Inclusive Governance in Uzbekistan-2023.

15. OECD. Public Governance Review: Uzbekistan. – 2022.